

De Heraut

voor de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 23 Juli 1916. N°. 2009.

Abonnementprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.20, per Belgie per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned-Indië per jaar f 6 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonnementen worden aangegomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren en Adverteerders: van 1 tot 6 regels f 1.20, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van het adres f —.12 per regel.

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden. Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 95, te Amsterdam. Inzendingen, die later dan Donderdag vóór namiddags te 12 uur worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

„Geef den Heere de eere zijns Naams”.

Geef den HEERE de eere zijns naams; aanbid den HEERE in de heerlijkheid des heilighdoms. Psalm 29: 2.

De openbaring onzes Gods viel onder Sem's afstammelingen, niet onder de nakomelingen van Japheth, waartoe wij behooren. Dit maakt dat wij 't Woord Gods niet anders dan in vertaling kennen. Voor ons, in ons goede vaderland, kent de groote menigte zelfs niet anders dan de overzetting in onze eigen taal.

Doch denk nu niet, dat we door die overzetting in onze eigen taal geheel gelijken indruk ontvangen, als een apostel en vooral een Paulus.

Voor de Openbaring koos God het Oosten, niet het Westen uit, en dit maakte vanzelf dat ze aan een taal uit het Oosten gebonden is. Zelfs in het Nieuwe Testament hebben we geen tekst, die te Athene in zuiver Grieksch opkwam, maar Evangelische Brieven opgesteld in een taal met sterk Oosterschen bijmaak.

Ongetwijfeld staan wij Westelingen hierin bij de Christenen uit het Oosten ten achter. Wat voor hen van zelf spreekt, is iets waarin wij dikwijls eerst moeten inleven, om er ons naar te voegen.

Catechisatie, Prediking en Lectuur moet hierbij dienst doen, om er ons in te leiden, en zelfs kan gezegd, dat wat men gemeenlijk de tale Kanaans noemt, niet anders is dan een wereld van gedachten en een wijze van uitdrukking, waarin op ons denken, voorstellen en spreken een Oostersch stempel werd afgedrukt.

Steeds zint en doelt dan ook een luisterend kind Gods er op, om in die taal van het Oosten thuis te geraken. Hoe meer hij toch in die taal inleest, hoe rijker hem de Schrift wordt, en hoe klaarder hij Gods Woord verstaat.

Voor al twee uitdrukkingen komt dit sterk uit, t. w. bij 't gebruik van de uitdrukkingen *Woord en Naam*. Het *Woord* betekent in de Schrift volstrekt niet altoos een uitgesproken klank, maar kan evenzo een van God uitgaande *kracht* beduiden. En zoo nu ook beduidt *naam* geenszins, gelijk bij ons, steeds de klank waarmee men iemand noemt, maar is de Naam Gods gedurig wat aan leven en levensbetelling uit God den mensch toevoeit.

En hoe moeilijk het nu ook voor ons, Westelingen, is om dit klaar te beseffen, toch is het voor recht verstand van het Heilige stellige eisch, dat we ons hier indenken. Anders toch misleidt ons, wat we bij 't lezen op zijn Nederlandsch verstaan.

De „Naam Gods” is het uitsprekkel van Gods Wezen, dat ons in menschenlijken vorm toekomt.

Vondel zong het zoo naar waarheid, dat we Gods Wezen nooit kennen zullen:

Wie is 't die zoo hoog gezeten,
Zoo diep in 't grondeloze licht
Van tijd noch eeuwigheid gemeten,
Noch ronden zonder tegenwicht
Zich zelf bestaet, en niemand nader!

Niet weinige onzer oud-Gereformeerde Godgeleerden gingen hier zelfs nog verder, en kwamen er ten slotte toe, om van den Eeuwige te spreken als van een Wezen, waarvan ons alle benaderende kennis zelfs ontbreekt. Ja, er zijn reeds van ouds theologen geweest, die 't nog 't klaarst vonden, om te belijden, dat God een *Niet-Wezen* is, een *Mi On*, om aldus uit te drukken, dat zelfs wat wij „Wezen” noemen, ons nog nimmer ten volle uitdrukt, wat het innerlijk Zijn van God zelf is.

Het is zoo, wij zijn geschapen naar 't beeld en zelfs naar de gelijkenisse Gods, maar toch is nooit, als we ons zoo mogen uitdrukken, de *geheele* God, de God in zijn *volheid*, de God in zijn *alomvattendheid* uitgedrukt.

Ons besef, ons denken, ons voorstellen is, zoo we 't vergelijken met wat 't zelfbewustzijn van God moet zijn, zoo niets en zoo nietig, dat we, een mier zijnde kruipen, en tegelijk een organist hoorende spelen, er niet in kunnen komen, hoe dat nu steeds dezelfde, eeuwige God is, die het neerzetten van elke poot hier mier, elk aanraken van de toetsen op het orgel, en elk opvangen van beeld en geluid in ons oog en oor werkt, leidt en omzet.

Het blijft ons al te gader een oceaen van onoplosbare raadselen.

God is zoo groot en wij begrijpen Hem niet.

Doch nu is dit het ondoorgrondelijke wonder van Gods toemadering en van zijn barmhartigheid, dat, zooals wij een klein kindeken iets beduiden, zoo ook God de Heere uit louter genade ons door allerlei teekenen en aanduidingen nu dit, dan dat van zijn verborgen Wezen ontwaren laat.

God is geen voorwerp van onze waarneming, maar God zelf laat zich door ons ontwaren, en wel zoo, dat we de ééne maal dit, de andere maal weer iets anders in den Eeuwige ontwaren, en zoo allengs en van lieverlede, nog wel zeer van verre, maar dan toch naar onze nood en behoefte, zeker inzicht in het mysterie krijgen waarin Gods verborgenheid voor ons schuilt.

Daarbij nu ontwaren we de ééne maal dit, en de andere maal dat van Gods Majesteit, en in die afzonderlijke ontdekkingen spreekt zich dan gedurig weer een andere naam uit.

Alleen verstaan we dit nu niet meer op onze menschenlijke manier.

Dat van zichzelf iets uitspreken toch, opdat wij er in leven zouden, is bij God niet een klank, maar een *wezenlijke kracht*, en dit alles samen vormt den Naam Gods. En zoo genomen nu is „de Naam des Heeren” de reële volheid van mogendheden en uitstralingen, waarmee Jehovah zich in wat Hij zijn zal, zich te onswaart leert.

Daarom drukt die *Naam* nog allerminst geheel Gods Wezen uit. Er is veel, veel meer in den Almachtige dan wij ooit in ons opnemen kunnen, hoe ver de ontdekking van ons geslacht ook voortga. Eerst in het Eeuwige zullen we „kennen, gelijk wij gekend zijn”.

Natuurlijk, als er staat, dat een profet in den naam des Heeren optreedt, beduidt dit alleen dat Jehovah hem gezonden heeft, juist zooals wij ook zeggen dat een rechter recht spreekt in den naam der Koningin.

Maar als het heet: „Geef den HEERE de eere zijns Naams”, dan stelt dit ons den eisch, dat we de volmaaktheden, de eigenschappen, de krachten Gods, kortom alle uitvloeijing van zijn Almacht en Genade, voor zoover die voor ons waarneembaar zijn, en dus een menschenlijken naam dragen, dankend verheerlijken zullen.

„Uw Naam, heet 't bij Michi”, ziet het Wezen.”

Dr. A. K.

Zes-en-dertigste Jaarlijksche Samenkomst

VAN DE

Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag

gehouden te Rotterdam op 5 en 6 Juli 1916.

III.

DE MEETING.

PROF. DR. W. GEESINK besprak op deze meeting: DE VRIJE UNIVERSITEIT met het oog op HAAR ONTSTAAN, KARAKTER en BETEKENIS.

Hij deelde mede dit onderwerp te hebben gekozen, deels om bij de jongere generatie de kennis van het ontstaan der V. U. te verhelderen en te verrijken, deels om tegenover die groep van Kerkgenooten, wier orgaan sedert 1902 het weekblad DE WACHTER is, te verdedigen het theologisch karakter der V. U., en deels om af te slaan den aanval op haar betrekking door een der voornamsten onder de Geloofsgenooten, door PROF. DR. H. VISSCHER, in zijn vlagschrift: NA ERK EN STAAT.

Tier veertigjarige van het zeer gewenscht debat had hij zijn, reeds door de pers gepubliceerde, drie stellingen gegeven, waarvan, zooals Spr. zei, door de goeds zorgen van den voortreffelijken Amanuensis der Vereeniging, den heer JAC. VAN OVERSTEE, voor de bezoekers der meeting ook afdrucken verkrijgbaar waren gesteld.

Zij werden door Spr. aldus opgelezen:

I. Onze Vrije Universiteit, mogelijk geworden sedert het denkbeeld van het vrije onderwijs in de Grondwet van 1848 was vastgelegd; voor de christenen noodzakelijk geworden bij de overheersching van onze openbare Universiteiten door de vrijzinnigheid; kwam, in tegenstelling daarmee, tot stand als Gereformeerde Universiteit.

II. Als zoodanig staande op den objectieven bodem van de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing en dus gebonden aan het Woord van God, waarin de beginselen dier wereldbeschouwing liggen, is de Theologie in het wetenschappelijk organisme dezer Universiteit het hoofd en het hart.

III. Inzonderheid voor de geestelijke ontwikkeling van het Gereformeerde volkadeel, maar ook voor die van heel ons volk, is de Vrije Universiteit een betekenisvolle factor.

Daarna ging PROF. GEESINK over tot haar toelichting.

Bij de toelichting van stelling I: Onze Vrije Universiteit, mogelijk geworden sedert het denkbeeld van het vrije onderwijs in de Grondwet van 1848 was vastgelegd; voor de christenen noodzakelijk geworden bij de overheersching van onze openbare Universiteiten door de vrijzinnigheid; kwam, in tegenstelling daarmee, tot stand als Gereformeerde Universiteit, — vestigt Spr. er de aandacht op, dat deze stelling drieledig is.

In haar eerste lid wordt uitgesproken, dat het ontstaan onzer V. U. mogelijk was geworden sedert het denkbeeld van het vrije onderwijs in de Grondwet van 1848 was vastgelegd. Een Vrije Universiteit toch is, afgezien van nadere bepaling, een Universiteit, die geen Staatsinstelling is en alzoodanig geen publieke of openbare, maar een private of bijzondere school van hooger onderwijs.

Dat nu het ontstaan eener V. U. ten onzent na de herstelling onzer onafhankelijkheid in 1813 eerst na '48 mogelijk was geworden, beoogde Spr. aldus.

In Art. 64 van VAN HOOGENDORP'S SCHEET, waar van de publieke opvoeding" wordt gesproken, die, als een vaste steun van den Staat door een wet wordt geregeld", en waaraan bij publieke, aan „school- tegenover thuis-opvoeding moet gedacht, was het denkbeeld van vrij schoolonderwijs niet uitgesloten.

Maar, dat dit wel uitgesloten was bij de Grondwet van 1815, als van 1840, welke respectievelijk in haar Artikel 226 en Art. 224 bepalen: „Het openbaar onderwijs is een aandoend voorwerp van de zorg der Regeering”, blijkt wel uit den strijd voor het vrije onderwijs, die eerst in België in 1827 en volgende jaren, en na de afscheiding van België, sedert het derde decennium der vorige eeuw ook in ons land en met name onder leiding van GABRIEL VAN PRINSTEREN voor de vrije lagere school moest gevoerd. En zeker niet minder merk blijkt dit, wat het Hooger Onderwijs betreft, uit het Koninklijk Besluit van 2 Aug. 1845, hetwelk tot aan de invoering der wet van 1876 op het Hooger Onderwijs den grondslag der regeling van dat onderwijs heeft uitgemaakt. Bij dat Besluit toch zijn de Nederlandsche Universiteiten tot Staatsinstellingen en haar docenten tot Staatsambtenaren gemaakt.

In deze beperking der burgerlijkheid door de liberale meerderheid, die toenmaals en later hier de lakens uitdeelde, meende Spr. een zelfde motief te ontdekken als dat hetwelk Aristoteles dreef, toen hij in zijn POLITICA schreef, dat de opvoeding voor alle Staatsburgers een en dezelfde moet zijn en daarom de zorg voor haar een publieke en geen private moet wezen". Wat ARISTOTELES daartoe bewoog, was zijn meening, dat voor het bestand van den Staat noodig was, „dat in ieder zijner burgers en alle te zamen éenzelfde ethos, éenzelfde gezindheid moet zijn”. Want, zoo beweert de wijze, ieder burger behoort niet zichzelf, maar den Staat, is een lid van den Staat, bij welke bewering, zegt Spr., Aristoteles een analogie ziet tusschen den Staat en zijn burgers met een lichaam en zijn leden. En daarbij lag dan de gedachte voor de hand, dat gelijk één levensbeginsel alle leden van het lichaam, zoo ook éenzelfde beginsel alle burgers van den Staat moet bezelen. De wijze vindt het dan ook absurd, dat „zoo maar ieder onder voor zijn kinderen zorgt met ze de bijzondere leering welke hem goeddunkt te onderwijzen”. „De natuurlijke zorg toch voor een enkel lid is”, zegt hij „die waarlijk op de zorg voor het geheel wordt gezien”. En zoo dan kwam ARISTOTELES te schrijven, dat het onderwijs openbaar en niet bijzonder moet zijn; Staatsonderwijs en geen vrij onderwijs moet wezen; en de zorg voor het onderwijs dan ook dat is, wat tot de taak van den wetgever het allermeest behoort.

ARISTOTELES' motief, dat voor het bestand van den Staat éenzelfde ethos of gezindheid bij ieder zijner burgers en allen te zamen noodig was, meende Spr. ook te ontdekken bij hem, die, zoo in 1815 als 1840 hier de lakens uitdeelden, en derhalve ten behoeve van het bestand van den Staat in het openbare en niet in het bijzondere onderwijs het gemeene best zagen.

Een dergelijke meening moest hier dan zijn die, welke reeds in de dagen der Republiek ten onzent niet vreemd, na het herstel onzer onafhankelijkheid, die der groot meerderheid was, de vrijzinnigheid.

Algezien nog, gaat Spr. voort, dat het onderwijs tot Staats-monopolie te maken een zich vergruipen is aan het ouderrecht, bleek dit propagandamiddel, toegepast door de liberale vrijzinnige meerderheid tegenover de niet vrijzinnige minderheid, bij een zoo gemengde bevolking als de onze, op den duur onbruikbaar.

Na '48 schrijft dan ook DE BOSCH KEMPER: „van 1844 af zijn ook de liberalen meer en meer tot de overtuiging gekomen, dat men de vrijheid van onderwijs niet langer mocht weigeren en vandaar Art. 194 in de Grondwet van 1848”.

In de de alinea van dat Art. 194 toch was, met de woorden: „Het geven van onderwijs is vrij”, het denkbeeld van het vrije onderwijs in de Grondwet vastgelegd. En daarmee was, zegt Spr., de mogelijkheid ook voor een Vrije Universiteit of school voor H. O. gegeven, al zou die mogelijkheid eerst na de wet van 1876 tot werkelijkheid worden, en ook al werd in '48 aan een Vrije Universiteit nog zelfs niet gedacht.

Eerst toch in de zeventiger jaren der vorige eeuw ontwaakte ten onzent het besef, dat een Vrije Universiteit noodig was.

Hiermede kwam Prof. GEESINK tot het tweede lid van zijn stelling, waarin wordt uitgesproken, dat een Vrije Universiteit voor de Christenen noodzakelijk was geworden bij de overheersching onzer openbare Universiteiten door de vrijzinnigheid.

Ligt, zoo zegt Spr. het kenmerkende van de vrijzinnigheid in het los zijn van de Openbaring, bepaaldelijk van de bijzondere Openbaring, die God ons schenkt in Zijn Woord, de vrijzinnigheid op wetenschappelijk gebied is die der nieuwere wijsbegeerte. Van die wijsbegeerte welke in de eerste helft der 17e eeuw, met BACON den empirist, die bij het kennen het accent legt op het vasteland van Europa, zich van Gods in de Schrift vastgelegde Openbaring had gemanipuleerd en met KANT in 1781 het jaar waarin diens werk verscheen, dat zijn onderzoek omtrent het menschenlijk kenvermogen bevat, in haar tweede periode komt en dan „doorgaat tot op onze tijd”.

Dat nu, voor de Christenen, voor hen, die zich gebonden weten aan Gods Openbaring, die gelooven aan de Schrift, als het Woord van God, een Vrije Universiteit in de zeventiger jaren noodzakelijk was geworden, noodzakelijk in den zin, die ook achter het zeggen van Paulus tot de Korinthiërs zit: de nood is mij opgelegd, — beoogt Spr. door aan te toonen, hoe sedert de tweede helft der vorige eeuw het onderwijs aan onze openbare Universiteiten door de vrijzinnigheid werd overheerscht, en ook nog wordt overheerscht. Want wel, zegt hij, traden, even als nu, ook toen aan onze openbare Universiteiten docenten op, die zich bij hun onderwijs aan Gods Woord gebonden wisten, maar wij zij in het corpus docentium de minderheid vormden, werd hun onderwijs door dat der vrijzinnige meerderheid overheerscht.

„Ook wijst hij er op, dat deze sedert de tweede helft der vorige eeuw overheerschende vrijzinnigheid, bij alle overeenkomst in het essentiële, verschilde van die der tegenwoordige. De vrijzinnigheid, ook die op wetenschappelijk gebied, zegt Spr., is in het bijkomstige vervormd en die veelvormigheid hangt samen met wat men tegenwoordig aanduidt als geestelijke stroomingen.”

Zich alom alleen bepalend tot de vrijzinnigheid die toenmaals onze openbare Universiteiten beheerschte, schetst hij in breede trekken eerst het onderwijs in de natuur- en geneeskunde als staande in het teken van het in Duitschland na 1850 weer opgekomen materialisme, straks verbonden met Darwin's hypothese van de mechanische evolutie daarna het onderwijs in de geestelijke wetenschappen, als deels onder de macht van het positivisme van AUGUST COMTE, deels onder die der Duitse speculatieve filosofie, bepaaldelijk van HEGEL, met haar theologische evolutie, deels onder die van het Engelse empirisme, gewijzigd en verbeterd door JOHN STUART MILL. Wat inzonderheid de toenmalige Theologie betreft, staat Spr. nog even stil bij het feit, dat onder den sterken invloed van Prof. SCHOOTEN te Leiden, zelf beïnvloed door HEGEL, en den niet minder machtigen van Prof. OZJUMER te Utrecht, zelf beïnvloed door MILL, de z.g. Theologie der vrijzinnigheid ontstond, welke zich onder den vagen naam van de Moderne aandient.

De Christenen ten onzent hadden, zoo gaat Spr. voort, vóór en in de zeventiger jaren de gevolgen dezer overheersching ondervonden.

Ook de protestantsche Christenen.

Het Schriftgehoof, hoe ook bij velen hunner op het einde der 18e en in het begin der 19e door het rationalisme der Verlichting verwaakt, maar toch gebleven, was zoo door den REVEL als door de SCHEIDING weer gesterkt.

Men zag het gevaar dat zoowel voor zijn zonen als voor heel het volk van de overheerschende vrijzinnigheid der openbare Universiteiten dreigde.

Spr. herinnert er aan hoe ten jare 1875 Prof. LINDSCOOM, de tegenwoordige hoogleraar aan de Theologische School onzer Gereformeerde kerken, toenmaals dienstloos predikant in de Christelijk-Gereformeerde Kerk, schreef: „dat men tegen het verbod Gods handelen zou, indien men zijn kind, eenmaal in den doop God gewijd en dagelijks in gebeden Hem opgedragen, in Gymnasium en Universiteit onder on- en anti-christelijke invloeden wierp”.

Een Vrije Universiteit in tegenstelling met de, door de vrijzinnigheid overheerschte openbare Universiteit, was voor de Christenen noodzakelijk geworden.

En deze Universiteit, zegt Spr., daarmee overgaande tot het laatste lid zijner stelling, kwam als Gereformeerde tot stand.

Bij zijn toelichting daarop toont Spr. aan, dat het denkbeeld eener Vrije Universiteit in tegenstelling met onze door de vrijzinnigheid overheerschte openbare, het eerst zoal niet uitgesproken, dan toch gepubliceerd is door DR. A. KUYPER.

Daarvoor beroept hij zich op het volgend schrijven van Dr. Kuyper in een Standaard-Nr. van December 1872.

„Er is voor wetenschap en kerk maar één uitweg: De vrije, onafhankelijke lagere en hooge school.”

De Vrije Universiteit, ziedaar was ons doel dankt, waarheen de geesten zich moeten richten. De Vrije Universiteit, niet meer door vorstelijke willekeur goetdreefd, maar naar den eisch

van het moderne leven, krachtens recht en Staatswet erkend.

De Vrije Universiteit, alle vakken van wetenschap omvattend, maar ook de eenheid tusschen die alle behermend, door het geestelijk initiatief, dat ze in het leven roept.

De Vrije Universiteit, gesticht door schenkingen en bijdragen, met haar evenknie wedijverend om de edelste gaven te kweeken.

Het is dan ook, merkt Spr. op, minder juist, dat, zooals wel eens wordt gezegd, het eerst Prof. MOLL op het denkbeeld eener Vrije Universiteit ten onzent zou hebben gewezen. Want wel heeft Prof. MOLL dit gedaan in zijn bekende rede, die een pleidooi inhield voor de verheffing van Amsterdam's Athenaeum Illustris tot Universiteit, maar deze rede werd door hem gehouden in 1874.

Daarbij komt dan nog, zegt Spr., dat het in zijn hooggeschatten leermeester allerminst te doen was om een, niet van den Staat uitgaande Universiteit in tegenstelling met de vrijzinnigheid.

Alom beoogt Spr., dat Dr. KUYPER'S denkbeeld, verwerkt in onze Gereformeerde Vrije Universiteit, toen hij het had gepubliceerd, onder de protestantsche Christenen na eenigen tijd instemming vondt, zij het dan ook niet als Gereformeerde, maar als Christelijke Universiteit.

Het bewijsmateriaal daarvoor ontleent Spr. aan de STANDAARD en aan DR. KUYPER'S STRIKT GENOMEN.

Uit een brief van Dr. J. H. GUNNING, den latere Leidschen Hoogleraar, toont hij aan, dat deze in 1875 bereid was aan het stichten van een Vrije Christelijke Universiteit mede te werken, en het plan aan de hand deed de broeders, die het geloof in den Christus der Heilige Schriften als grondslag en voor het bestaan der Kerk en voor de vrijheid der wetenschap onmisbaar achtten, tot een samenroeping oproepen. En niet alleen uit dezen brief, maar ook uit brieven van Dr. HOEDEMAEKER, DR. L. J. VAN RIJN e. a., op het einde van 1875 gepubliceerd, blijkt zoowel bijval met KUYPER'S denkbeeld, als instemming met GUNNING'S plan tot een oproep. Ook de Christelijke pers toonde zoo voor het een als het ander haar sympathie.

KUYPER zelf was op het plan tot zulk een oproep ingegaan.

Den 24en Dec. 1875 schrijft hij aan GUNNING: „Met geheel ons vaderlandsch publiek heb ik aan u schrijven over de Christelijke Universiteit hooge betekenisse gehecht.”

Of het niet te laat is?

Onder uw auspiciën niet.

Gaat van u een samenroeping uit en weet ge mannen als Hoedemaker en Bronsveld, met Hogerzill als geestelijk verbindingslid, voor een zoo ernstig plan te winnen, dan vindt ge ongetwijfeld belangstelling en beoefent niets de vrije discussie te belemmeren.”

Zoo blijkt dan, zegt Spr., dat op het einde van 1875 het denkbeeld eener christelijke Vrije Universiteit, in tegenstelling met de overheerscht anti-christelijke openbare Universiteiten, zich mocht verhangen in de sympathie van velen, die hun geloof in den Christus der Heilige Schriften beleden.

Daarbij kwam, dat de mogelijkheid, die reeds van 1848 af voor een vrije en dus ook een Christelijke vrije Universiteit bestond, omstreeks de zeventiger jaren zoveel grooter was geworden.

Met de woorden: „Het geven van onderwijs is vrij”, was toch, naar wij zagen, zegt Spr., ook het recht tot het geven van hooger onderwijs gegeven. Hij wijst er hier nog op, dat bij de beaardslaging over Art. 99 van de Wet van 1876 op het H. O., in welk Art. van het Bijzonder Hooger Onderwijs wordt gehandeld, de heer DE VRIES zelfs opmerkte, dat dit Artikel, hetwelk recht geeft tot het oprichten van eenen bijzondere school voor hooger onderwijs, niet in die wet beoefende te worden geschreven, omdat reeds de Grondwet dat recht gaf. Dan, niet slechts het toen tot wet geworden ontwerp, maar ook de drie voorgaande, niet tot wet geworden ontwerpen, zoowel dat van Minister HEEMSKERK uit 1863, als dat van Minister FOCK uit 1869 en van Minister GEBREK uit 1874, hadden een met dit artikel overeenstemmende bepaling.

Reeds kort na '48 tocht zat bij de nieuwe regeling van het H. O., welke vervolg die van het Koninklijk Besluit van 2 Aug. 1815, waarbij het recht tot het geven van bijzonder H. O. was uitgesloten, de gedachte voor om dit recht bij de wet te verliezen. En die gedachte zat ook voor bij Minister HEEMSKERK, toen hij tijdens zijn tweede Ministerie den 11en December van 1874 zijn ontwerp van wet op het H. O. indiende.

En zoo dan, zegt Spr., was omstreeks de zeventiger jaren en dus ook in 1875, toen bij velen in den kring der rechtszinnigen de sympathie voor het denkbeeld eener christelijke V. U. in tegenstelling met de vrijzinnige openbare Universiteiten was ontwaakt, de mogelijkheid op de werkelijkheid van dit denkbeeld nog grooter geworden dan in '48.

Er is, zoo zegt hij, in 1875 een oogenblik geweest, waarop, zooals Dr. KUYPER vijf jaar later in STRIKT GENOMEN zou schrijven, „de orthodoxie de handen ineens had kunnen slaan om een schitterends inrichting in het leven te roepen.”

Maar men heeft dit oogenblik laten voorbijgaan.

De niet-gereformeerde belijders van het geloof in den Christus der Schriften, wilden niet, als Dr. GUNNING, met hun gereformeerde medebelijders van dit hun geloof samenwerken.

GUNNING moest de smartelijke ervaring opdoen, dat mannen als BRONSVELD, TOORNENBERGEN en anderen aan zijn oproep tot een samenroeping over een Christelijke V. U. weigerden gehoor te geven.

En zo stond Dr. KUYPER dan met de kleine groep zijner gereformeerde medestanders, waarbij ik, zegt Spr., allereerst aan onze thans emeritus-hoogleraar Dr. RUTGERS denk, weer alleen.

Maar, toen in April van 1876 de wet-HEERSCHEK op het H. O. haar koninklijke bekrachtiging had gekregen, de wet, die in haar Art. 99 o.m. bepaalt: „het staat elke erkende vereeniging vrij een bijzondere school van hooger onderwijs te openen“ — toen, zegt Spr., is, omdat men wist de nood is ons opgelegd, in de kracht des Heeren, het geloofstuk gewaagd.

Een Vereeniging voor Hooger Onderwijs op Gereformeerden grondslag werd opgericht. Bij Koninklijk Besluit van 12 Febr. 1879 werden haar Statuten goedgekeurd en zij mistaden als rechtspersoon erkend. En deze Vereeniging stichtte onze Vrije Universiteit te AMSTERDAM, op den 20sten October van 1880, waarbij Prof. Dr. KUYPER als de eerste Rector, in de Nieuwe kerk zijn rede uitsprak over SOUVEREINHEIT IN EIGEN KING.

Zoo is dan, resumeert Spr., onze Vrije Universiteit mogelijk geworden sedert 1843; voor de Christenen noodzakelijk geworden sedert de tweede helft der vorige eeuw; nog vóór het einde der eeuw in 1880 tot stand gekomen.

Tot stand gekomen, als Gereformeerde Vrije Universiteit.

En dat, zegt Spr., dank het geestelijk initiatief dat haar in het leven riep, maar ook dank aan God, want juist in dat Gereformerd ligt haar kracht en die Gereformeerde naam is haar eere.

Prof. GRESINK citeert, in verband hiernaede, wat Dr. KUYPER in STRIKT GENOMEN schreef: „Overmits wij eindelijk, eindelijk eens uit de aflopende wateren van het subjectivisme naar den vasten bodem der objectiviteit wilden opklimmen; zoo hogen we eerbiedig het hoofd voor die belijdenis der waarheid, die de H. Geest, met name in deze landen, ons als haar zuiverste openbaring, door het orgaan der kerke Gods had getoond“.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen van N. N. te Aarlanderveen 5. Dringend verzoeken wij onze scholen te willen denken.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Officiële Berichten.

Gisteren werd door de classis Workum met algemeene stemmen, na praeparatoir examen, toegelaten, om te staan naar de bediening des Woords en der Sacramenten in de Geref. Kerken, de heer L. M. Wijnia, theol. cand. te Nijemirdum.

Kort verslag van de vergadering der classis Schiedam op Woensdag 24 Mei 1916.

1. Namens de roepende kerk van Poortugaal opent de consulat Da. K. van Anken de vergadering met gebel, nadat vooraf was gezongen Ps. 133 : 1 en gelezen Efeze 5 : 10-24.
2. De credentiebrieven worden nagezien; alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd; aan een br. diaken wordt keruam verleend.
3. In het moderamen nemen zitting Ds. G. L. Goris, als praeses, Da. H. W. Felderhof, als assessor, Da. K. van Anken, als scriba, Ds. J. F. Jonkers, als adjunct-scriba.
4. Rapporten: a. van de kerk van Schiedam inzake het archief; b. van het bijwonen namens de classis van het 25-jarig jubileum van de kerk van Overschie; c. van de concept-regeling van art. 3, D. K. O. Naar aanleiding van dit rapport besluit de classis, zich aan te sluiten aan het voorstel der classis Rotterdam;
5. In zake de begroting naar art. 11 en 13 voor het komende boekjaar.
6. De Dienaren des Woords P. C. Koster, J. Vonk en H. W. Felderhof brengen rapport uit van de gehouden Kerkvisiteatie. Met dank aan den Heere verneemt de classis uit deze rapporten den toestand der Kerken.
6. Op voorstel van de kerk van Pernia wordt besloten, namens de classis bij de Kerken aan te dringen op het benoemen van een plaatselijke correspondent voor de belangen van de Theol. School.
7. Een instructie van de kerk van Maasland aangaande het drankmisbruik door militairen wordt overgenomen en doorgezonden naar de Prov. Synode.
8. Tot deputaten voor de Provinc. Synode worden gekozen als primus: Ds. K. van Anken, Ds. J. F. Jonkers, en A. den Boer en J. Mulder, ouderlingen; als secundus: Ds. J. J. Berends, Ds. D. B. Hogenbirk, J. Bijl en J. Droppert, Ouderlingen.
9. De rondvraag naar art. 41 kan achterwege blijven, wegens pas gehouden visitatie.
10. Vacaturebeurten worden geregeld. Voor Hoogvliet: Ds. Sieders, Ds. Vonk en Da. van Anken. Voor Poortugaal: Ds. Jonkers, Ds. Koster, Da. Berends, Ds. Hagenbeck. Voor classis Brielle: Da. Felderhof, Da. Goslinga, Da. Goris.
11. Verslag wordt gedaan van de gehouden collecten.
12. De kerk van Poortugaal ontvangt advies in zake het beroepen van een predikant.
13. Roepende kerk voor de volgende classis op 30 Augustus is de kerk van Rozenburg. Praeses zal zijn D.V. Da. Goslinga.
14. Da. Felderhof eindigt met dankzegging. De praeses sluit de vergadering.

Op last der classis,
J. F. JONKERS.

Voor Kinderen.

AAN VRAGERS.

H. te P. vraagt:
In Hand. 28 : 2 worden de bewoners van het eiland Melite Barbaren genoemd. Hoe kan dit, daar zij zich jegens Paulus en anderen juist heel vriendelijk gedroegen?
Wij lezen daar:
„En de barbaren bevoeren ons goede genevriendelijkheid; want een groot vuur onistaken hebbende, namen zij ons allen in, om den regen die overkwam, en om de koude.“
Het Romeinse rijk had destijds, 60 na Christus, zijn grootste uitgebreidheid verkregen, en omvatte alle landen rondom de Middellandsche Zee. Verschillende volken bewoonden die landen. Doch de voornaamste waren de Romeinen zelf in het Westen en de Grieken in het Oosten. De eersten hadden de macht, de laatsten de beschaving en de geleerdheid, die echter door de Romeinen van de Grieken werden overge-

noemen. De volken die buiten den Romeinse Grieksch kring stonden, al leefden zij ook onder het gezag van Rome, werden door de Romeinen Barbaren genoemd. Dat wilde dus zeggen dat de Grieksch Romeinse beschaving en de kennis van Grieksch en van Latijn hun ontbraken. Eerst later kreeg het woord Barbarer de ongunstige beteekenis die het nu heeft.

Op verschillende vragen van W. W. diene tot antwoord dit:
Het woord *wal* heeft verschillende beteekenissen:
1. In samenstellingen vaak de oude beteekenis van *groet*. Zoo in *walnoot*, *walvisch*.
2. Die van *muur* bijv. de vestingwal.
3. Die van *gracht*, van het water voor den wal. Wal heeft hier niet als gracht twee beteekenissen. Men spreekt nog in Amsterdam van *swalwaters*, „in de wal goeien“. Ook nog wel van *aburgwalwaters*, „door de wal die van een burg was.“

Een andere vraag van denzelfde betreft de uitdrukking: „Iemand zijn vet geven“, wat beteekent hem bestraffen, door hem scherp de waarheid te zeggen. Wat heeft dit nu met *vet* te maken?
Hoogt waarschijnlijk niets met het Nederlandsch woord *vet*. Het geldt hier een verbaard *Fransch* woord.
De Franschen hebben namelijk twee uitdrukkingen die hier bij te pas kunnen komen.
1. „Iemand *file* (een feest) maken“, wat zeggen wil hem uitschelden.
2. „Iemand zijn *fat* geven“, dat wil zeggen zijn deel geven, hem flink de waarheid zeggen.
Zooals nu *file* of *fat* in deze voorbeelden doet ook in onze uitdrukking het woord *vet* dienst.

Men ziet echter alweer hoe verkeerd en dwaas het onnodig gebruik van vreemde woorden in onze taal is.
B. vraagt hoe hij de woorden van den hoofdman moet verstaan in Math. 8.
De hoofdman zegt eerst, dat als de Heer Jezus een woord spreekt, de knecht zal genezen zijn. „Want, zegt hij, ook ik sta onder de macht van anderen. Welk verband is nu hier tusschen? De hoofdman zegt dat hij niet oppermachtig is, en vlak daarop dat hij kan gebieden en gehoort wordt. Is dit niet eenigzins tegenstrijdig. Men leest in Math. 8 : 5, 6, 7, 8 en 9:
„Als nu Jezus te Capernaum ingegaan was, kwam tot hem een hoofdman over honderd, biddende hem.
En zeggende: Heere, mijn knecht ligt tehuis geraakt, en lijdt zware pijnen.
En Jezus zeide tot hem: Ik zal komen en hem genezen.
En de hoofdman over honderd, antwoordende, zeide: Heere, ik ben niet waardig, dat gij onder mijn dak zoudt inkomen, maar spreek alleenlijk een woord, en mijn knecht zal genezen worden.
Want ik ben ook een mensch onder de macht van anderen, hebbende onder mij krijgsknechten; en ik zeg tot dezen: Ga, en hij gaat; en tot den anderen: Kom, en hij komt; en tot mijnen dienstknecht: Doe dat, en hij doet het.“
De hoofdman wenscht dat de Heere Jezus den rieke zal genezen, en beroept zich daarbij op de macht van den Heiland. Hij wil zeggen: als ik, die onder de macht van anderen sta reeds zoo gebieden kan en gehoort wordt, hoeveel te meer gij die goddelijke macht bezit. Alle onduidelijkheid verdwijnt zoo men het negende vers aldus leest:
Want ook ik, schoon een mensch onder de macht van anderen, heb onder mij krijgsknechten en ik zeg tot dezen: ga en hij gaat, enr.

En lezer schrijft:
In een onzen jaargang van het tijdschrift Timotheus staat in een vers:
Neemt gij me uit Adam weg.
Zoo ziet ge een wijvat staan.
Wat moet nu worden weggenomen en daarop doelt het.
Hoogst waarschijnlijk moet uit het woord *Adam* de letter *d* uitvallen. Dan blijft over *Aam*, de naam voor een groot wijvat.
(Hierbij zij opgemerkt dat het Timotheus, hier bedoeld, niet dezelfde is welke thans bij Voorhoeve in Den Haag verschijnt. Ruim 50 jaar geleden bestond er ook een tijdschrift Timotheus. Het was een klein maandblad voor de jeugd, onder redactie van den bekenden schrijver J. de Liefde, die een baanbreker was in velerlei).

BRIEFWISSELING.

Een brief uit Z.-L. aan meer dan een adres te gelijk gericht, hebben we daarom en om andere redenen verzoenden aan een der genoemde redacties. Antwoord zal nu wel volgen.
HOOGENBIJK.

Gereformeerde Gezindheid

Gereformeerde Kerken.

BEROEFEN: Idsenhuizen, A. Schippers, te Doerburg. — Bleswijk, C. J. de Kruisjer, te Oostkapelle. — Schellens en Langerhou, A. Bosma, te Buitenpost. — Lekkerkerk, P. Kous, te Vinkeveen. — Emmer-Compascuum, N. Buftinga, cand. te Doerum.
BEDANKT: Ouddorp, E. Buurma, em. pred. te Kampen.
Voor de Geref. Kerk van Opperdoos was het Zondag jl. een blijde dag, daar de door haar beroepen Leeraar Da. A. M. van den Berg, van Landsmeer overgekomen, des morgens tot zijn dienstwerk werd ingelid door Ds. F. Zantinge, van Hoorn, naar aanleiding van Efeze 4: 13 en 14. Des namiddags verhoed de nieuwe Leeraar zich aan de gemeente naar aanleiding van Judas; 20 en 21. Tegenwoordig waren o.a. de Burgemeester van Opperdoos en afgev. van de Geref. Kerk van Medemblik. De nieuwe leeraar werd aan het einde toegesproken door ouderling Jn. Vijn, P. de Koning, Hoofd der Chr. school, en Da. F. C. v. Dorp van Andijk, namens de classe en toegezongen Ps. 134 : 3 en Morgenzaang : 6. Beide kerken was het kerkgebouw geheel gevuld. Stille de Heere zijn dienstknecht tot een rijken egen.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEFEN: Poederoyen c.a., H. Japchen, te Loon-op-Zand. — Breda, Dr. M. C. van Mourik Broekman, te Borello. — Noordwijk-aan-Zee, N. G. Veldhoen, te Alphen (Z.-H.). — Arnhem, E. J. H. van Leeuwen, te Woudsend. — Dokkum, H. H. Baudet Jr., te Schiermonnikoog.
BEDANKT: Zevenhoven, W. J. Kolkert, te Ter Aar. — Hasselt (O.), G. Lams, te Oultgensplaat (Z.-H.). — D. Ilesum (Fr.), A. Dekker, te Giesendam c.a. — Nunen c.a., N. Jolles, te Vught. — Oirschot (N.-B.), A. de Pecker, te Solwerd (Gr.). — Zuid-Nijerland, J. Nauta Am., te Mijnsheereland. — Sierkisterveen (toez.), J. R. Strating, cand. te Groningen. — Hillegom (toez.), G. Verdoes Klein, te Wageningen.

Advertentien.
L. G. WEISZ & Co.,
Commissionairs in Effecten,
Westermarkt No. 21
AMSTERDAM.

Mr. G. H. A. GROSEHEIDE Jr.
Accountant, Lid van het Ned. Inst. v. Acc.
Singel No. 303, T. 1233 N.
AMSTERDAM,

belast zich met inrichten en controleeren van administraties en alle andere accountantswerkzaamheden.

Vanwege „FILIPPUS“ is bij den Uitgever P. MOBACH te Broukelon verschenen:

THEOSOPHIE EN CHRISTELIJKE RELIGIE,
door Ds. G. WISSE.

Prijs: 5 cent; 100 exemplaren f 3.00.

Wie wil werken
om dezen zomer teekenaars te verzamelen op den NIEUWEN SCHEURKALENDER
MARANATHA
onder redactie van
Ds. J. J. KNPAP
Dr. J. C. DE MOOR
en den Heer L. PENNING.

Deze Scheurkalender wordt uitgegeven met het oog op de bijzondere en veelzeggende tijdsomstandigheden waaronder wij leven.

PRIJS 60 CENT.

Met weinige moeite zijn van dezen bijzonderen kalender met prachtig schild veel exemplaren in elken kring te verkoopen, waardoor een

Flinke bijverdienste
kan worden verkregen. Op aanvraag wordt teekenaarslijst met profeschild gaarne toegezonden door den uitgever
KAMPEN. J. H. KOK.

Bede om hulp voor de Gereformeerde Hollanders in Rijn-Pruißen en Westfalen.

Onze broeders en zusters van Gereformeerde huize in Rijn-Pruißen en Westfalen beleven zware tijden. De verdiensten zijn wel goed, maar de levensmiddelen zijn schaars en duur. De toestanden beginnen voor velen onhoudbaar te worden en hulpbehoefte is dringend noodig. Met het oog daarop heeft zich een Comité in Duitschland gevormd, bestaande uit de heeren: W. A. ROBBEMOND, ambtenaar bij het Ministerie van Kolonien en C. BOERWINKEL, groot-handelaar, beiden te Düsseldorf woonachtig, en Ds. W. B. KENKEMA, predikant van de Gereformeerde Kerken te Duisburg en te Ruhrort en consultant voor den geestelijken arbeid onder de Gereformeerden in Rijn-Pruißen en Westfalen. Zij vragen vriendelijk om eene finantiele bijdrage aan de Geref. broeders en zusters in het Vaderland, en vertrouwen, dat hun beroep op de overvaardigheid der met aardische goederen gezegenden niet vruchteloos wezen zal.

In het Vaderland bevelen de volgende heeren deze hulpaanvraag dringend aan:
Mr. J. VERDAM, Advocaat en Procurator te Amsterdam, Heerengracht 139; Dr. P. v. BIJSTERVELD te Arnhem; Dr. J. L. SCHOUTEN, Predikant te Arnhem en Deputaat van de Classis Arnhem voor Rijn-Pruißen en Westfalen; terwijl Dr. J. C. DE MOOR, predikant te Amsterdam, P. C. Hooftstraat 114, zich welwillend heeft bereid verklaard de bijdragen in ontvangst te nemen en daarvan vermelding te doen. Helpt zoo mogelijk spoedig om des Heeren wil.

Heden verschenen bij J. H. KOK te Kampen:
ANTIREVOLUTIONAIRE STAATKUNDE
MET TOELICHTING OP ONS PROGRAM DOOR
Dr. A. KUYPER
Eerste Deel: DE BEGINSELEN
728 PAG. — ROYAAL FORMAAT — PRIJS f 7.70.
— IN FRAAIEN STEMPELBAND f 8.50.
Het tweede deel, van iets kleiner omvang verschijnt thans in aflev. en zal begin volgend jaar compleet zijn.
Vraag Prospectus met UITVOERIGE INHOUDSOPGAVE.

Koninklijke Hollandsche Lloyd.

Eerstvolgende afvaarten via Falmouth en Vigo naar:

Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo en Buenos-Aires.

STOOMSCHEPEN van Amsterdam van Falmouth van Vigo

ZEELANDIA 16 Aug. 23 Aug. 25 Aug.
HOLLANDIA 13 Sept. 20 Sept. 22 Sept.

Voor inlichtingen wende men zich tot den Koninklijken Hollandischen Lloyd, Prins Hendrikdike 131 te Amsterdam, Telegram-Adres: Realloyd, of tot de Agenten te Rotterdam: D. BURGER & ZON; te 's-Gravenhage: GRANS & Co.

Groningsche Hypotheekbank voor Nederland,
GRONINGEN.
BIJKANTOOR: ZWOLLE, BLOEMENDALSTRAAT 18.
M. BROUWER.
DIRECTIE: Mr. H. VAN DER VEGTE.
F. J. BOLT.

Goelt uit:
5 0/0 Pandbrieven à 100 1/2 0/0.
4 1/2 " " " 96 "
4 " " " 91 "

VEREENIGING TER BEV. VAN CHRIST. LECTUUR
Als eerste boek voor JAARGANG 1916 is verschenen en werd aan de leden verzonden:
IN DE BRANDING
EEN WAAR VERHAAL UIT HET FRIESCHE VOLKSLEVEN - DOOR **IDSARDI**
Prijs f 1.90 ingenaaid en f 2.40 gebonden.
Behalve dit boek ontvangen de leden dit jaar ook nog:
DE DOCHTER VAN DEN CAMISARD door JOHANNA BREEVOORT.
OMBRA, Van Sterven en Leven door JAN VELTMAN. **HEMELSKE WERKLIJKHEDEN**, Naar het Hoogduitsch van Prof. F. BETTECH.
De prijs is slechts **VIJF** gulden per jaar.
Wie thans lid wordt, ontvangt dit jaar dus vier belangrijke boeken, een waarde vertegenwoordigende van f 5.50, terwijl bovendien nog uit den Catalogus der Vereeniging voor f 5.— gratis aan boeken mag uitgezocht worden. Men ontvangt alzoovoor een waarde van plm. f 11.—, waarvoor men, door lid te worden, slechts f 5.— behoeft te betalen. Op aanvraag wordt het prospectus gratis toegezonden.
KAMPEN. J. H. KOK.

GOLDSCHMEDING
PIANO'S - ORGELS.
KALVERSTRAAT 56 - WARMOESSTRAAT 141.
UTRECHTSHESTR. 119 - KEIZERSGR. 209-303
AMSTERDAM.

Verkocht:
1 a f 100 4 % Geref. Kerk te Amsterdam 85 %
1 " 1000 4 % Geref. Kerk te Rotterdam 85 %
3 " 100 4 % Sonnevanc 81 %
2 " 500 3 1/2 % Gymnasium te Zetten, Leening 80 %
2 " 500 3 1/2 % Gymnasium te Zetten, Leening 80 %
1 " 500 4 % Johannes Stichting 75 %
1 " 100 4 % Geref. Kerk te Broek op Langendijk 80 %
2 " 500 4 % School met den Bijbel te Djoejacarta. 85 %
1 " 100 3 % Vereeniging Christ. Nation. Schoolonderw. 70 %

Aangeboden:
1 " 100 4 % Vereeniging voor Lager Onderwijs te Rotterdam 80 %
1 " 100 4 % Ver. voor Lager Onderwijs te Amsterdam 85 %
1 " 100 Geref. Ziekenverzorging te Amsterdam 85 %
1 " 500 Geref. Kerk te Rotterdam 88 %
1 " 100 4 % Sonnevanc 81 %
Deze fondsen worden geregeld tegen 100 % uitgeleend; de rente wordt prompt betaald.
Alle vorige aanbiedingen zijn hiernede vervallen.

Gevraagd:
Aanbiedingen van fondsen, uitgegeven door Kerken of Christelijke Vereenigingen. Deze fondsen worden door onze tusschenkomst op de hoogste koersen verkocht.
Beleeningen:
op fondsen door ons ter verkoop aangenomen, wordt desverlangd 50 tot 70 % van het nom. bedrag ter leen verstrekt.
Nadere inlichtingen worden verstrekt door
HELDERTS & Co.
AMSTERDAM, Egelantiersgracht 16

De teekening is weder opengesteld op den
KALENDER en de PREMIE
van het
Geref. Tractaatgenootschap „FILIPPUS“.
De premie is getiteld:
„De Kerkhervorming“.
Gedenkschrift bij het vierde Eeuwfeest, DOOR DE HEEREN
Prof. Dr. H. BAVINCK, Prof. Dr. H. H. KUIJPER, Prof. Dr. H. BOUWMAN, Ds. J. H. LANDWEHR en Ds. J. C. RULLMANN.
De prijs is f 0.40.
Kalender met Premie f 1.00.
Da Kalender, gebonden als boek f 0.75, met Premie f 1.25.
Men vrage profeschild en teekenaarslijst aan
Firma F. P. D'HUIJ, Uitgeefster,
MIDDELBURG.

Als gezonde eetlust ontbreekt,
wanneer men last heeft van voortdurende vermoeidheid, indien uw lichaamsgewicht niet toeneemt en lichaam en zenuwen zwak zijn, gebruik dan:
Enerson
Reeds spoedig blijkt de onovervrotten werking. De onaangename verschijnselen verdwijnen om plaats te maken voor eene
bloeiende gezondheid,
welke voortkomt uit een krachtig werkend organisme. Enerson kost per kokker à 100 tabletten f 1.—; 3 kokkers f 2.85; 6 kokkers f 5.50, verkrijgbaar bij Apoth. en Drogisten. Fabrikant: A. MIJNHARDT, Pharm. fabriek ZEIST.

Vrije Universiteit.
In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:
Aan Contributien:
door den heer E. H. Chardon te Zegwaard f 18.50; door den heer J. v. Vliet te Aarlanderveen f 47; door den heer P. Human te Melleisant f 3.
Aan Collecten (voor de Theol. faculteit):
van de Geref. kerk te Almelo f 23.27; te Delden f 2.09 1/2; te Deventer A f 8.05 1/2; te d'ito B f 11.58; te Enschede f 26.44; te Enter f 3.45; te Glanerbrug f 3.66; te Haaksbergen f 4.30; te Hengelo f 7.51; te Holten f 7.64 1/2; te Nijverdal f 12.02 1/2; te Olat f 2; te Rijsen f 3.78 1/2; te Vriezenveen f 2.20; te Wierden f 4.35 1/2; te Wijhe f 6.68; te Renkum f 4.90; te Randwijk f 2.35.
Aan Schenkingen:
door den heer J. Adriaanse te Oostburg, van S. te A. f 3.50.
Voor het Studiefonds:
3 1/2 Stuiversver, te Amsterdam f 3.
Voor het TE KORT:
door den heer J. de Graaf te Hoogvliet f 10.50; Mev. N. N. te Charlois f 2; door den heer A. v. d. Rec, van eenige Ketelmakers f 4.50; door den heer K. te Cointre te Goes, gevonden in de collecte te Baarland f 50.
TH. RUYSS Gin., Penningmeester.
Amsterdam, Keizersgracht 162.